

82. Kuti Jenő nagykövet jelentése a nagyváradi Szent László templom lebontásának kísérletéről.¹ Bukarest, 1964. augusztus 31.

Szigorúan titkos!

A nagyváradi Városi Néptanács még a múlt év folyamán javaslatot tett a város központjában lévő, Sebes-Körös-i hídon átvezető nemzetközi műút mellett fekvő katolikus templom lebontására. A lebontás tervét a néptanács azzal indokolta, hogy a növekvő forgalom miatt a híd feljárója előtt széles térséget kell létesíteni, másrészt esztétikai szempontból is kívánatos volna, ha a Városi Néptanács tetszetős épülete szabad előteret kapna.

A néptanács meg is szerezte a templom lebontásához a legfelsőbb hatóságok hozzájárulását. A határozat szerint a templom utolsó nyitvatartási napjának ez év május 18-ának, pünkösd-hétfőnek kellett volna lennie.

Szemtanúk (Kovács Gábor mérnök, a Külkereskedelmi Kirendeltségünk munkatársa) beszámolója szerint pünkösd hétfőn este 8 óra körül a kivilágított templom zsúfolásig megtelt hívőkkel. A templom körül mintegy 1500–1600 idősebb korosztályhoz tartozó ember gyűlt össze. Az utcán is zsoldárt énekelve, többen sírva, kő- és malterdarabokat tördeltek le ereklyéül a templom falából. A templomot övező kertből is összeszedték a virágokat. A tömeg, bár kissé megfogyatkozva, még éjfélig is ott állt szakadó esőben és nem akart feloszlani.

A templomot másnap bezárták. A zárt templom körül azonban továbbra is 2–300 főnyi csoport ácsorgott.

A tömegben folytatott beszélgetések fő témája volt, hogy a katolikus templomot, ahová a magyar nemzetiségűek járnak, lebontják, a románok görögkeleti templomaihoz viszont nem nyúlnak, sőt, még a kevésbé régieket és esztétikailag silányabbakat is műemlékké nyilvánítják, pedig városrendezési szempontból azok is útban vannak. Többen azt emlegették, hogy a görögkeletieknek a körmenetet is újra engedélyezték, amit a katolikusoknak kategorikusan betiltottak.

A tömegben egyesek kijelentették, hogy levelet írnak, sőt, küldöttséget is menesztenek Gh. [Gheorghiu-]Dejhez, hogy vonassa vissza a templom lebontására vonatkozó határozatot. A néptanács végül is továbbította a kérést és – mint értesültünk – a közelmúltban Chivu Stoica elvtárs aláírásával meg is érkezett a templom lebontását visszavonó határozat.²

*Kuti Jenő sk.
nagykövet*

MOL, az MSZMP KB Külügyi Osztálya iratai, M-KS-, 288. fond, 32/1964/27. ő. e., 126. o., hitelesített másolat. Közli Vincze Gábor: Egy meghiúsult „városrendezési terv” = Beszélő, 1997. 6. sz. 84–85. o.

¹ A jelentést megkapta Puja Frigyes, Orbán László, és Prantner József.

² A megtorlás „természetesen” nem maradt el. Tizenhárom személyt tartóztattak le és ítélték el 7 évre – államellenes szervezkedés címén – a tiltakozók közül. (Ebből öt és felet le is kellett ülniük.)